

Editorial #2: EuroVegas (I) – Learning from Las Vegas, alguns mites sobre el desenvolupament local

Posted on [27/02/2012](#)

by [La Trama Urbana](#)

<http://latramaurbana.net/2012/02/27/editorial-2-eurovegas-i-learning-from-las-vegas-alguns-mites-sobre-el-desenvolupament-local-catata-castellano/>

Durant les últimes setmanes s'han difós diverses notícies sobre la possible instal·lació de l'anomenat EuroVegas a l'entorn de Barcelona. Amb l'objectiu d'obrir nous punts de vista al debat generat, La Trama Urbana inicia una sèrie d'entrades sobre aquest projecte. La present editorial la dediquem a desmuntar alguns dels mites de Las Vegas com a lloc d'èxit i a exposar les possibles conseqüències de l'acolliment d'un model de desenvolupament amb poc valor afegit, desconnectat de l'entramat socioeconòmic local i amb un nivell baix de redistribució dels beneficis generats.

D'ençà que el [5 de novembre](#) [A] es publicqués la renovada intenció del multimilionari Sheldon Adelson –propietari de Las Vegas Sands Corporation– d'aixecar un complex d'oci de grans dimensions a Barcelona, s'ha iniciat una notable activitat mediàtica i social entorn al que s'ha batejat com a EuroVegas. Segons la premsa, el projecte presentat al Govern el passat 22 de febrer proposa una inversió de 17.000 MEUR per a construir 12 hotels (unes 36.000 places hoteleres), 6 grans casinos i desenes de restaurants (50.000 comensals) en un espai d'unes 150 ha., ampliables en 100 ha. més per a un camp de golf i un estadi-auditori amb capacitat per a 17.000 espectadors. Malgrat tot, encara no s'ha produït cap presentació oficial del projecte i se'n desconeixen els detalls. No s'ha confirmat ni la ubicació final del complex ni tampoc les condicions especials pel que fa a les lleis que afecten al joc i les apostes, al tabac i l'alcohol o les condicions fiscals de les activitats, entre d'altres qüestions.

Un cop destapada la magnitud del projecte hom podria arribar a argumentar que EuroVegas té una dimensió molt inferior a l'original (Las Vegas compta amb 78 hotels-casino) i que no té sentit una comparació. Però les xifres absolutes no són sempre tan importants com els processos, les relacions i les problemàtiques derivades, més encara si pensem que l'Eurovegas es presenta com un referent per a entrar en determinades xarxes i dinàmiques globals.

Alguns mites del desenvolupament local

Creiem que és important considerar algunes qüestions bàsiques sobre Las Vegas (Nevada, EUA), ja que és el model econòmic en el qual s'inspira el projecte que es proposa a Barcelona. Sense voler fer una anàlisi exhaustiva de tots els elements a tenir en compte per a un projecte d'aquest tipus, presentem aquí alguns dels grans mites sobre Las Vegas en relació als possibles beneficis que podria tenir l'EuroVegas. L'objectiu és afegir elements al debat per a tenir clar quina és la decisió que es pren i quines poden ser les seves conseqüències.

Mite I: EuroVegas crearà molts llocs de treball

Una de les justificacions que s'està utilitzant per avalar l'EuroVegas en l'actual moment de crisi és la capacitat del projecte a generar llocs de treball. Les dades han anat variant en el temps i segons el mitjà: 200.000 ([La Vanguardia](#)) [B], 130.000 ([La Vanguardia](#)) [C], 164.000 directes i 97.000 indirectes ([El País](#)) [D], 120.000 ([El Punt Avui](#)) [E] o simplement milers ([El Periódico](#)) [F]. Aquestes xifres són impressionants, però desconèixer el mètode utilitzat pel seu càlcul només porta al dubte. "Cuinar" dades sempre té una part de realitat objectiva i una part de desig.

En qualsevol cas, més enllà de parlar de números concrets en la creació de llocs de treball i les seves condicions, valors que poden canviar en funció de la naturalesa i l'abast del projecte final, ens agradaria fixar-nos en les condicions actuals a Las Vegas en relació a dos vectors claus: l'atur i el nivell de formació de la població. No sense abans apuntar que les exigències d'Adelson dirigides a modificar l'Estatut dels treballadors donen força pistes sobre les condicions de treball que li agradaria imposar.

Pel que fa a l'atur, el model de negoci de Las Vegas no es tradueix pas en percentatges inferiors als de la mitjana d'Estats Units; mentre que la mitjana d'atur al país és del 8,3%, a Nevada és del 12,4% i a Las Vegas puja fins al 12,7% (Gener 2012, US Bureau of Labor Statistics).

En relació al nivell d'educació, segons dades del US Census Bureau, Las Vegas està clarament per sota de la mitjana d'EEUU pel que fa a la proporció de ciutadans amb formació a nivell de Bachelor (l'equivalent al Grau Universitari): Las Vegas té un 14% dels seus habitants amb formació universitària, l'Estat de Nevada un 21,8% i el conjunt d'Estats Units un 27,9%. És clar, doncs, que aquest model productiu no es recolza en l'economia del coneixement i tampoc genera activitat econòmica d'excel·lència i amb valor afegit, tot el contrari: Las Vegas és l'última ciutat del rànquing de les [Smartest Cities](#) [G] elaborat per Newsweek i The Daily Beast. Amb tot, podríem dir que es tracta d'un model productiu que no precisa de llocs de treball d'alta qualificació, una realitat instigadora l'abandonament escolar com ja ha estat observat a Macau, ciutat que acull un centre de Las Vegas Sands Corporation (veure reportatge de [El País](#) [H]). Com bé indica la notícia, tot i que el salari mig d'un treballador del casino sigui lleugerament superior a la mitja del sector dels serveis d'oci i la hosteleria, els estudiants deixen el col·legi, comencen a treballar al casino i acaben guanyant més diners que els joves universitaris. Tenint en compte que el [fracàs escolar a Catalunya és del 31,9%](#) [I] (més del doble de la mitjana Europea) cal plantejar-se la idoneïtat d'un model econòmic que pugui promoure d'aquesta dinàmica crítica pel futur del país.

Mite II. L'EuroVegas generarà prosperitat econòmica

Un dels mites existents sobre aquest tipus d'enclavament d'oci és la prosperitat econòmica que proporcionen més enllà dels llocs de treball. L'experiència que n'extreiem de Las Vegas és que si bé la indústria de l'oci i el joc genera importants beneficis empresarials, aquests no tenen perquè traduir-se en beneficis en els territoris propers i la seva població. De fet, entre el llistat d'exigències que Adelson ha posat sobre la taula dels polítics destaca la limitació de les mesures de redistribució de la riquesa que aquest negoci pugui generar a través d'exempcions fiscals. En canvi, com sabem, aquest tipus de projectes d'oci porten associades una sèrie de despeses tant en forma d'infraestructures com en forma de conseqüències socials negatives (inseguretat, explotació sexual, etc.), els costos dels quals són assumits per la col·lectivitat.

En aquest sentit, un dels majors problemes socials de Las Vegas és la situació dels sense sostre. Amb una població de 580.000 habitants, Las Vegas té una població oficialment no reconeguda de més de 16.000 sense sostre (*homeless*), en altres paraules, quasi 3 de cada 100 habitants viuen a la intempèrie. Si considerem totes les persones sense sostre de la regió (Clark County, amb una població de 1.951.000 habitants), la xifra de sense sostre augmenta fins a 40.000 persones (Sorenson, 2011) [1].

Els 16.000 sense sostre de Las Vegas viuen en grans aglomeracions de tendes de campanya (veure, per exemple, [Las Vegas Homeless People – Tents Everywhere April 2009](#) [J]) i en diversos túnels (veure, per exemple, [The hidden homeless of Las Vegas](#) i [ABC: Under Las Vegas: Tunnels Stretch for Miles](#) [K]) de la ciutat. Diverses associacions com [Food not Bombs](#) [L] porten a terme activitats i campanyes per ajudar a aquestes persones, però sovint les autoritats locals han impedit la seva activitat i les han criminalitzat. La situació de Las Vegas, de fet, ha cridat l'atenció de molts acadèmics (veure, per exemple, article a [Urban Geography](#) [M] o el [llibre de Kurt Borchard sobre els sense sostre de Las Vegas](#) [N]).

Segurament, el lector podrà pensar que el problema dels sense sostre és un problema generalitzat a Estats Units, però el que és clar, és que la gran activitat als Casinos de Las Vegas no es tradueix en un benefici per al conjunt de la població. De fet, no només es pot traduir en la manca de beneficis per la població, sinó que fins i tot pot posar en risc la seva salut. Segons un estudi publicat a la revista científica *Social Science & Medicine* al 2008 [2], viure Les Vegas suposa un 20% més de probabilitats de suïcidar-te que en qualsevol altra gran ciutat dels Estats Units. Diferents investigacions han detectat unes majors taxes de suïcidi en aquest tipus de territoris, tant entre els habitants com entre els visitants (veure per exemple l'estudi [Suicide and Gambling: An Analysis of Suicide Rates in US Counties and Metropolitan Areas](#) [O]).

Mite III: L'EuroVegas impulsarà el turisme

El president Mas anunciava [“Que Catalunya i Barcelona es puguin convertir en el principal destí turístic de la Unió Europea no és cap tonteria”](#) [P]. És evident que un centre d'aquest tipus pot comportar un augment del nombre de visitants a la regió. Tanmateix, l'essencial és saber si un major influx de visitants pot ser assumit sense arribar al límit de la capacitat de càrrega del sistema i si el perfil de visitants afectaria al conjunt del producte turístic de Barcelona.

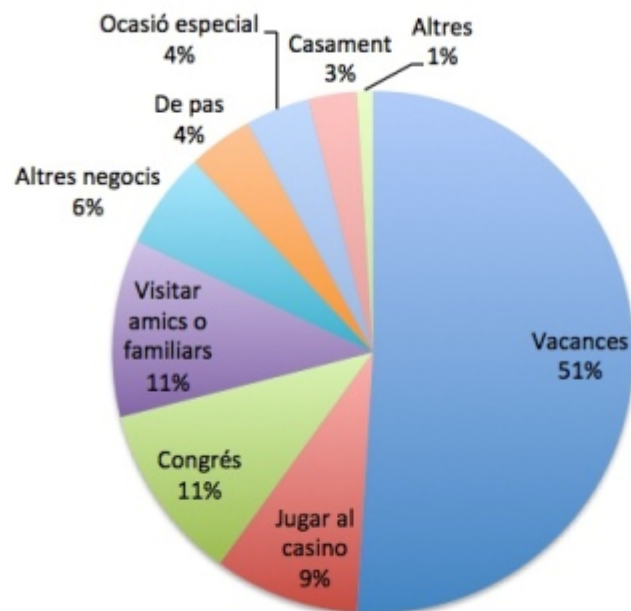
Actualment, es reconeix que el turisme és un dels pilars de l'economia catalana. L'esforç dels últims anys ha estat frenar el creixement descontrolat de turistes i augmentar la proporció de visitants que busquen una major qualitat del producte turístic. Models massificats i de poc valor afegit com els de Lloret de Mar o Salou han estat àmpliament criticats i s'ha reconegut la necessitat d'anar redirigint el model d'aquestes i altres localitats de la costa catalana. En aquest sentit, es pot discutir sobre fins a quin punt un EuroVegas pot arribar a alterar la marca turística catalana i barcelonina, però el que és clar és que no respon a l'esforç d'apostar per la qualitat turística i de valor afegit que s'estava intentant portar fins ara. A vegades crear valor pot comportar la destrucció d'altres valors més preuats (veure teories econòmiques sobre la destrucció creativa). En aquest sentit, des del punt de vista de l'economia evolucionista, no s'ha d'oblidar que les decisions preses en el present determinen les eleccions que podrem fer en el futur.

Un estudi sobre el [perfil de visitant a Las Vegas](#) [Q] ens dona algunes pistes sobre el tipus de turisme que generen aquests complexos i on van a parar els seus beneficis. Els visitants de Las Vegas al 2010 van pagar de mitjana \$80 per nit i habitació, el 80% d'aquests visitants van jugar als casinos tenint

una despesa mitjana de \$466 per jugador en aproximadament 2,9 hores de joc. La despesa en menjar i begudes és menor situant-se en \$256 per estada, considerant que de mitjana els visitants hi estan entre 3,6 nits i 4,6 dies, això significa una despesa diària en alimentació de \$55,65. Finalment, la despesa en compres és de \$122,80.

Es pot arribar a pensar que les dades de despesa són prou importants. Tot i això, hi ha dos factors essencials a considerar en aquest punt. Primer, la major despesa directa es realitza en joc, és a dir, l'impacte major de la despesa beneficia a l'operador del casino. Segon, l'alt nivell de concentració empresarial i geogràfica dificulta el repartiment dels ingressos del visitant entre els diversos actors territorials, doncs a Las Vegas, com ja hem dit més amunt, hi ha un total de 78 Hotels-Casino, dels quals 30 es concentren al Strip (eix principal a Las Vegas), però molts d'aquests Hotels-Casino són marques operades per una mateixa corporació. Per exemple, Mandalay Resort group opera 8 casinos, MGM Mirage n'opera 7, Park Place Entertainment n'opera 5 i Las Vegas Sands n'opera 3. Així doncs, la major part de les despeses (joc, hotel, alimentació, compres, espectacles i congressos) es sol realitzar sota el mateix sostre o sota diversos sostres que poden ser d'un mateix propietari: complexos que inclouen casino, hotel, diversos restaurants, centres comercials, discoteques, sales de congressos i teatres; els beneficis dels quals es concentren en molt poques mans.

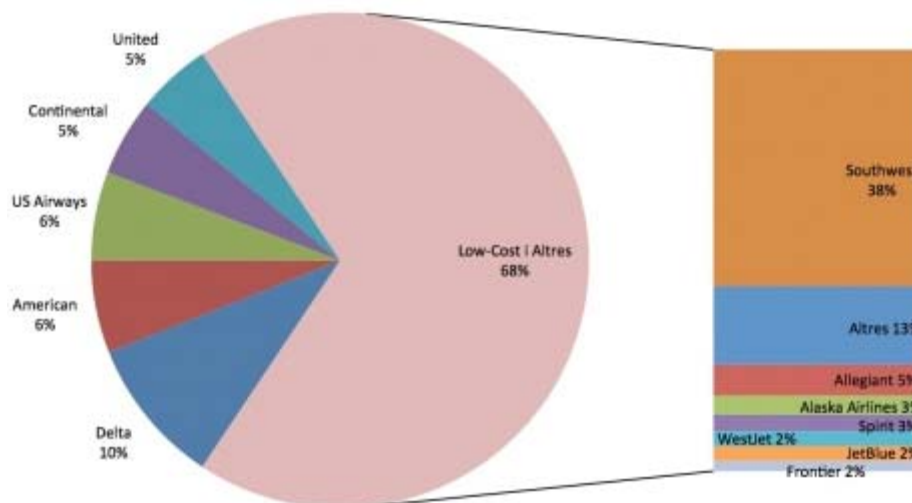
Paral·lelament, aquestes setmanes s'ha comentat que l'EuroVegas podria donar un impuls al turisme de congressos i que els casinos representen una superfície molt petita dels complexos construïts per aquestes corporacions. Sí, efectivament, els casinos són una petita part de Las Vegas pel que fa a superfície, però el 80% dels visitants de Las Vegas van jugar als Casinos i només un 11% dels visitants van participar en un congrés o un esdeveniment corporatiu. En base a aquestes dades i les mostrades a la gràfica següent, sembla, a priori, que no és pot afirmar que un EuroVegas pogués tenir com a activitat principal la de centre de congressos.

Motiu de viatge del visitant a Las Vegas, NV. Font: Las Vegas Visitor Profile Study 2010, Las Vegas Convention And Visitors Authority.

Sobre la procedència del visitant, cal destacar que l'edat mitjana era de 49 anys, un 48% amb titulació universitària, un 66% dels visitants amb feina i només un 18% eren visitants de fora d'Estats Units, el que demostra que Las Vegas és un centre d'oci regional (EEUU) i no tant global com aparentment pot arribar a semblar.

Això també té una traducció en l'aeroport i en el perfil de línies aèries que hi operen. Com es pot veure a la següent gràfica, dels 41,5 milions de passatgers que van passar l'any 2011 per l'aeroport de Las Vegas (McCarran International Airport) quasi el 70% van fer ús de línies aèries de baix cost o d'altres no integrades en les grans aliances de línies aèries. De fet, la primera companyia de l'aeroport és Southwest amb 16 milions de passatgers, la qual té el poder de mercat en aquest aeroport. Considerant que l'aeroport de Barcelona ja té quasi el 60% del tràfic dominat pels operadors de baix cost, un complex com l'EuroVegas no sembla que pogués ajudar a promoure el creixement del tràfic de les línies aèries en xarxa (membres d'una aliança) que ofereixen serveis intercontinentals. Cal recordar que, quan parlem de baix cost, no només parlem d'un nivell de servei de menor qualitat, també parlem de salaris més baixos pels treballadors de les companyies aèries i un abast menor de les rutes, normalment limitat a la regió continental.

Tràfic per línies aèries a l'aeroport de Las Vegas, 2011. Fuente: McCarran Las Vegas International Airport.

Mite IV: Eurovegas és un projecte aïllat i no afecta al model de ciutat actual

Des que el 1972 Robert Venturi feu apologia del populisme estètic que destil·lava la ciutat a la seva ja mítica obra *Learning from Las Vegas*, els estudiosos urbans han vist en la capital de Nevada l'escenari on es concreten els paradigmes de la postmodernitat [3]. Meca de l'hedonisme de masses, Las Vegas conjuga totes aquelles característiques que la converteixen en una ciutat postmoderna. Brillant, superficial i alienada, tematitza el paisatge fins a tornar-lo esquizofrènic: piràmides egípcies, temples romans, ponts de Rialto o Torres Eiffels... tot concentrat en poques hectàrees amb l'únic objectiu de diferenciar-se de la oferta comercial dels competidors a través d'uns valors estètics desubicats en el

temps i l'espai negant qualsevol tipus d'herència històrico-geogràfica local. Las Vegas és un gran aparador on les fites són els rètols lluminosos i la transacció comercial l'única funció possible.

Torre Eiffel a Las Vegas.

Més enllà de la crítica cultural, en l'aspecte urbanístic Las Vegas representa també la *ciutat total americana*. Tal i com exposen Gottdiener et al. [4], el desenvolupament urbà sorgit arrel de la presència dels complexos d'oci, ha reproduït i amplificat totes aquelles dinàmiques urbanes que han caracteritzat les metròpolis americanes al llarg del s.XX. Parlem de processos de dispersió i suburbanització, d'especialització funcional, de negació de l'espai públic, de primacia del vehicle privat o de la segregació social i ètnica. I si bé aquests processos urbans no són exclusius de Las Vegas, els autors destaquen que mentre la gran majoria de metròpolis americanes presenten a dia d'avui dinàmiques reconciliadores amb la ciutat central tornant-la socialment i funcional més diversa, rica i complexa; Las Vegas continua accentuant les dinàmiques negadores de la urbanitat instigant processos de privatització de la ciutat. Una prova faent d'aquesta voluntat la trobem en la promoció i facilitació per part del govern municipal de les "*neighborhood homeowner association*" que gestionen de forma privada els serveis urbans de les cada cop més abundants *gated communities*, en contra fins i tot de la voluntat dels veïns [5].

Gated Community a Las Vegas.

Sense voler entrar, encara, a parlar de la seva possible localització, sí que pertoca aquí un breu comentari sobre les implicacions territorials de l'EuroVegas. I és que un complex especialitzat, desconectat de qualsevol trama urbana i amb el vehicle privat com a mode d'accés principal, contradiria de forma clara els "[Criteris per al desenvolupament del Programa de planejament territorial](#)" [R] que es recolza en els principis bàsics de la compacitat, la complexitat i la cohesió [6] i que té com a repte redreçar la situació de nombrosos sectors residencials i comercials de baixa densitat. Un EuroVegas aïllat i desconectat en forma i funció de la realitat urbana metropolitana refutaria el mateix [Decret llei 1/2009 d'ordenació dels equipaments comercials](#) [S], (modificat en el marc de la Llei Omnibus) fruit de la transposició de la Directiva Europea de Serveis a la normativa comercial catalana, que pretén preservar el model de comerç urbà de proximitat basat en la cohesió social i l'equilibri territorial. Una norma que dictamina que la implantació de noves superfícies comercials es faci sempre dins la trama urbana consolidada dels municipis.

Conclusions

Analitzats aquests quatre mites, en conjunt, esperem contribuir a aprofundir en l'anàlisi dels arguments favorables al projecte que sovint magnifiquen els possibles beneficis i subestimen els perjudicis. Si bé som conscients que la realitat territorial, econòmica, social i política de Las Vegas és diferent a la de Catalunya, aquest tipus de projecte (i molts dels problemes i beneficis associats) acaben essent similars entre ells independentment d'allà on s'ubiquin, ja que en el fons, tots s'inspiren en el model de Las Vegas i això és el que el visitant esperarà trobar-hi.

Així doncs, és preocupantment empobridor reduir la justificació sobre la idoneïtat del projecte al volum d'inversió o als suposats llocs de treballs. A l'hora de prendre una decisió com la d'ubicar un complex d'oci d'aquestes característiques s'haurien de tenir en compte tots els costos que aquest projecte implica (econòmics, socials, ambientals, territorials...) valorant també quin serà el grau de redistribució dels beneficis generats.

Resulta temptador deixar-se enlluernar pels rètols pampalluguejants que prometen diners fàcils i immediats sense cap esforç; però seria molt temerari no valorar-ne els riscos que s'amaguen darrera. Per sort, encara som a temps d'aprendre de Las Vegas, la de les veus i les dades que refuten imaginaris idíl·lics i mostren la trampa dels aparadors; una ciutat, un model, que dista molt de ser un referent on emmirallar-se.

La Trama Urbana

Bibliografia

[1] Sorenson, J. (2011): "Criminal Food: Food Not Bombs, Aid, Space and Death in the Disciplinary City" in *Proceedings of the 2011 Meeting of the Association of American Geographers*.

[2] Wray, M. et al. (2008) "Leaving las Vegas: Exposure to las vegas and risk of suicide" in *Social Science & Medicine*, 67 (11), p.1882-1888

[3] Un dels llibres que sintetitza millor l'impacte de la postmodernitat a les ciutats és el de Hannigan, J. (1998): *The Fantasy City: Pleasure and profit in the postmodern metropolis* . Routledge, New York

[4] Gottdiener, M. et al. (1999) *Las Vegas: The Social Production of an All-American City*. Wiley-Blackwell, New York

[5] McKenzie, E (2005) "Constructing The Pomerium in Las Vegas: A Case Study of Emerging Trends in American Gated Communities" in *Housing Studies*, 20 (2)

[6] El document apunta: "en aquest territori cada vegada més integrat cada lloc –cada municipi, cada barri– ha tendit a anar-se especialitzant funcionalment, de manera que, empesos per la seva diversa capacitat de competir en el mercat del sòl, els usos residencials, comercials i productius han tendit a separar-se sobre el territori. D'aquesta especialització en resulta un increment de les necessitats de mobilitat de la població i, en molts casos, l'empobriment de la vida urbana i la banalització, per pèrdua de diversitat del paisatge".

Enllaços web

[A] <http://www.lamalla.cat/infolocal/noticies/article?id=496749>

[B] <http://www.lavanguardia.com/local/madrid/20120222/54259056446/la-alcaldesa-dice-que-hay-que-mirar-con-mucha-atencion-el-proyecto-eurovegas-por-los-miles-de-empleo.html>

[C] <http://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20120223/54259377980/el-pp-quiere-que-el-prat-barcelona-se-postule-para-acoger-eurovegas-tras-reunirse-con-su-promotor.html>

[D] http://ccaa.elpais.com/ccaa/2012/02/21/madrid/1329844459_751580.html

[E] <http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/2-societat/5-societat/501660-catalunya-aposta-per-eurovegas.html>

- [F] <http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/societat/adelson-seu-equip-fixa-solar-del-prat-1434587>
- [G] <http://www.thedailybeast.com/galleries/2010/10/23/smarter-cities.html#slide55>
- [H] http://elpais.com/diario/2011/12/11/madrid/1323606259_850215.html
- [I] <http://mestres.ara.cat/blog/2011/03/25/el-fracas-escolar-senquista-a-la-publica-i-dobla-el-de-la-concertada/>
- [J] <http://www.youtube.com/watch?v=LD1W6Mo4gd0&feature=youtu.be>
- [K] <http://www.youtube.com/watch?v=jhHKKD7wziQ&feature=youtu.be>
- [L] <http://www.foodnotbombs.net/>
- [M] <http://bellwether.metapress.com/content/k60111131056w577/>
- [N] <http://www.amazon.com/Homeless-Las-Vegas-Stories-Street/dp/0874178371>
- [O] <http://www.americangaming.org/files/aga/uploads/docs/whitepapers/suicide.pdf>
- [P] <http://www.lavanguardia.com/politica/20120223/54258592521/artur-mas-desvela-casinos-entre-el-2-y-el-4-eurovegas.html>
- [Q] <http://media.lasvegassun.com/media/pdfs/blogs/documents/2011/03/24/2010lvprofile.pdf>
- [R] http://www20.gencat.cat/docs/ptop/Home/Departament/Plans/Plans%20territorials/criteris_de_nsevolupament_programa_planejament.pdf
- [S] <http://www.gencat.cat/diari/5534/09356016.htm>